

ПОЛИТИКИ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

ВЛИЯТ ЛИ УСЛОВИЯТА НА БИЗНЕС СРЕДАТА ВЪРХУ ИНВЕСТИЦИИТЕ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ?

Любомира Димитрова

Резюме

Връзката между преките чуждестранни инвестиции и условията на бизнес средата е обект на множество академични изследвания. Настоящото изследване е насочено към доказване на тази връзка, използвайки данни за страните-членки на Европейския съюз. Резултатите показват, че единствено общата оценка на бизнес средата и издаването на разрешителни за строеж имат значително влияние върху преките чуждестранни инвестиции в една държава.

DOES THE BUSINESS ENVIRONMENT INFLUENCE THE INVESTMENTS IN THE EUROPEAN UNION?

Lyubomira Dimitrova, PhD student, Sofia University

Abstract

The relation between the Foreign Direct Investment (FDI) and the business environment has been an object for discussion in many academic papers. The current research is dedicated to the analysis of this relation using data for European Union member states. The results show that only the overall evaluation of the business environment and the issuing of construction permits have a significant relation with the levels of FDI sock in a country.

Индексът Doing Business, разработен от Световната банка добива популярност като достоверен източник на информация за това доколко е благоприятна бизнес средата в дадена държава. Мнозина изследователи насочват изследванията си към начините, по които тя влияе на местната икономика и използват оценката като надежден индикатор за оценка на средата.

Целта на настоящото изследване е да проследи как условията за бизнес влияят на чуждестранните инвестиции в страната. За да могат да бъдат сравнени съпоставими икономики, анализът е приложен на територията на Европейския съюз.

Използвани са данните на Doing Business за 2015 година. Изследователският въпрос в случая е насочен към отделните компоненти, които определят една бизнес среда, ще бъде обърнато внимание на условията за започване на бизнес, издаването на строителни за строеж, регистрирането на собственост и плащането на данъци. Резултатите от изследването показват значителна връзка между общия индекс на условията за бизнес,

условията за получаване на разрешителни за строеж и преките чуждестранни инвестиции сред държавите-членки на Европейския съюз.

Бизнес среда

Институционалната среда е от голямо значение за ръста на икономиката. До подобно заключение достигат мнозина изследователи, обръщайки внимание на различни индикатори и държави. Хал и колектив (1999) откриват, че политиките и институционалната рамка влияят на производителността на труда. Сред най-важните фактори според тях са инвестицията в човешки капитал и социална инфраструктура като според авторите колкото по-близка е една икономика до Западна Европа, толкова по-вероятно е нивата на ръст да бъдат значителни. От друга страна Гиландерс и колектив (2014) оборват тази идея, показвайки, че благоприятната бизнес среда има много по-голям ефект върху икономическия ръст, отколкото правната рамка на съответната държава. Нещо повече, резултатите от тяхното изследване сочат, че бизнес средата е по-важна дори от нивото на образование.

Брийн и колектив (2012) развиват тезата, че корупцията има пагубно влияние върху бизнес средата. Те стигат до този извод след като изследват връзката между ефективната регулация на пазара и нивото на корупция използвайки данни от всички държави в света.

Друг фактор на бизнес средата, който води до икономически ръст е данъчната политика. Според Къмингс и колектив (1996) той има положително влияние върху инвестициите, тествайки хипотезата си върху 14 държави от ОИСР. Резултатите показват, че реформи в данъчната политика водят до покачване на инвестициите в 12 от изследваните държави.

Условията за влизане на даден пазар също имат значителна връзка с ръста на икономиката. Според Клапер и колектив (2006), колкото по-скъпо е навлизането на даден пазар, толкова по-ограничени са инвестициите. При икономики, където този праг е особено висок се забелязва затруднение не само от гледна точка на започване на бизнес, но и вече функциониращите фирми регистрират по-бавен ръст.

Инвестиции

Мнозина приемат инвестициите в дадена държава като главния движещ икономически фактор. От тази гледна точка в началото на 90те основен интерес за изследователите предизвикват преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) и тяхното значение за развиващите се икономики. Според Бенаси - Кере и колектив (2007) ръстът на ПЧИ може да се използва като обяснителна променлива за състоянието на икономиката. Освен това те могат да бъдат разглеждани и като резултат от ефективната институционална рамка в дадена държава.

От друга страна откритията на Беван и Колектив (2002) насочват дискусията в различна посока. Изследвайки влиянието на ПЧИ, които отиват от Западна към Източна Европа, те наблюдават, че институционалната рамка в страната има незначителен ефект върху потока инвестиции. Заменяйки извадката, върху която хипотезата бива тествана, Бус и колектив (2005) стигат до противоположното твърдение – институционалната рамка не само оказва влияние върху чуждестранните инвестиции, но и обособяват характеристиките, които имат най-голямо значение. В случая това са стабилността на правителството, липсата на вътрешни конфликти и етнически напрежения, основни демократични права и върховенството на закона. Тези твърдения биват потвърдени и от Елизабет Асейду (2006) като нейното изследване е насочено към факторите, които водят

до превличането на инвестиции в Африка. Към вече споменатите тя прибавя и наличието на развита инфраструктура и нивото на корупция.

На база на проведените изследвания до момента може да се заключи, че институционалната рамка има значение за привличането на ПЧИ, но въпросът кои нейни елементи имат най-силен ефект среща различни отговори.

Операционализиране на бизнес средата и инвестициите

Данните от изследването *Doing business* добиват особена популярност в академичната общност и служат като индикатор за измерването на бизнес средата в световен мащаб. Хипотезата ще бъде тествана върху данни за 28те страни-членки на Европейския съюз за 2015 година, тъй като това е последното издание на изследването, където всички те са включени. Индикаторите, които ще бъдат използвани са условията за започване на бизнес, издаването на строителни за строеж, регистрирането на собственост и плащането на данъци. Индексите варират от 0 до 100, като 100 е максималната положителна оценка. Общият индекс не бива да се разглежда като оценка на цялостната бизнес среда. За неговото изграждане са използвани само сегменти като необходими дни за регистриране на фирма и административна тежест. Под внимание не са взети други фактори като корупция, финансова стабилност и регулации на институционалната рамка.

Данни за преките чуждестранни инвестиции са взети от Конференцията на ООН за търговия и развитие като за целите на изследването е ползвани преките чуждестранни инвестиции с натрупване, които влизат в страната в милиони щатски долара по текущи цени на глава от населението.

С оглед резултатите от предходните изследвания и заложеният изследователски въпрос са формирани 2 хипотези:

X_1 : Колкото са по-добри условията за създаване на бизнес, толкова повече преки чуждестранни инвестиции са регистрирани.

X_2 : Отделните компоненти, които създават бизнес средата имат различно влияние върху преките чуждестранни инвестиции.

Предвид характера на променливите, хипотезите ще бъдат тествани чрез обикновена линейна регресия. За X_1 се използва моделът:

$$\log(y_{fdi}) = \beta_0 + \beta_1 x_{db} + \varepsilon$$

Където $\log(y_{fdi})$ е логаритъм от ПЧИ. Подобно преобразуване е необходимо с цел нормализиране на разпределението на стойностите на зависимата променлива, β_0 е константа, x_{db} е съответния общ индекс за оценка на бизнес средата, а ε е грешката.

За тестването на хипотеза две се използва следния модел:

$$\log(y_{fdi}) = \beta_0 + \beta_1 x_{start} + \beta_2 x_{constr} + \beta_3 x_{tax} + \beta_4 x_{prop} + \varepsilon$$

Където x заема стойностите, съответно на индексите за започване на бизнес, получаване на разрешителни за строеж, плащане на данъци и регистриране на собственост.

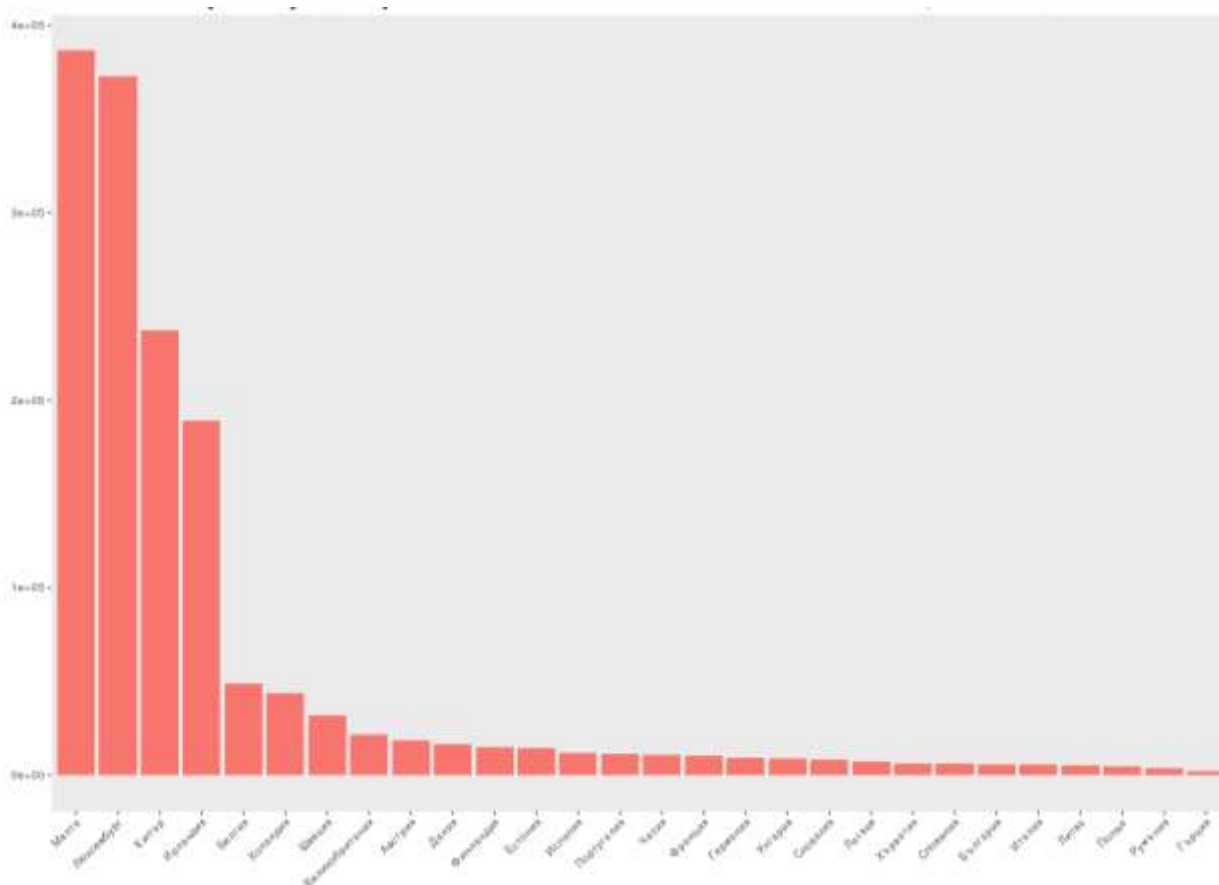
Описание на данните

Настоящата част от изследването е отделена за представяне на обема с данни, върху които ще бъдат тествани хипотезите. Графика 1 представя ПЧИ по държави за 2015 година

по текущи щатски долари на глава от населението. Както ясно се вижда, четири държави са регистрирали екстремни стойности по този показател – Люксембург, Ирландия, Кипър и Малта. Тъй като подобно съотношение застрашава качеството на модела, тези стойности ще бъдат премахнати и така в изследването остават 24 наблюдения.

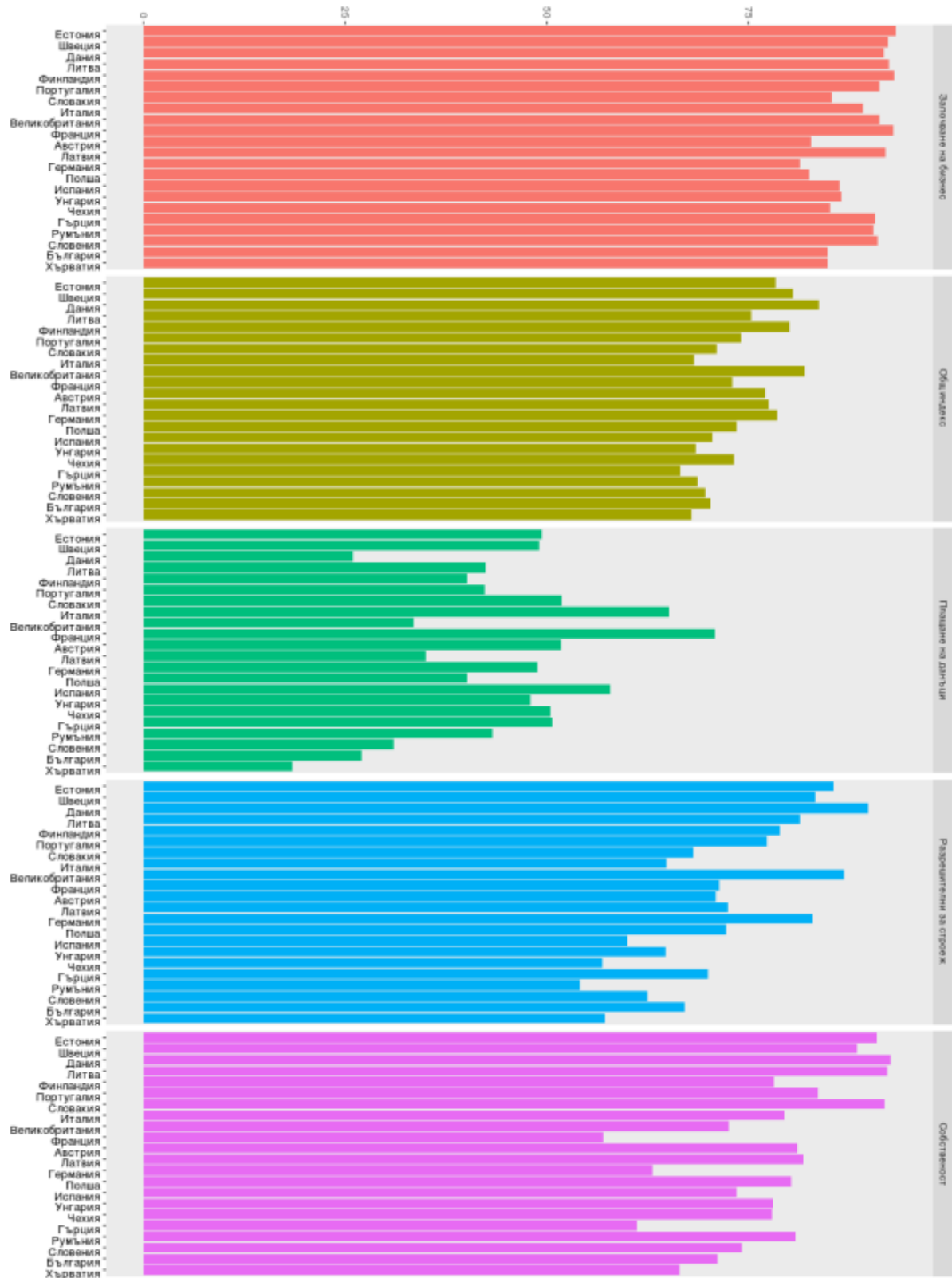
Що се отнася до индексите за оценка на бизнес средата, всички държави от Европейския съюз са в най-горния квинтил. Както показва Графика 2, Дания е държавата с най-благоприятни условия за бизнес. В този случай България заема 18^{то} място, изпреварвайки държави като Словения и Белгия. Когато обаче този индекс се раздели на отделните си компоненти се наблюдават известни различия. Така Белгия заема първо място като държавата, където най-лесно може да се създаде фирма, а във Франция е най-улеснено плащането на данъци. Това е и категорията, при която различията между отделните страни-членки са най-видими.

Графика 1: Преки чуждестранни инвестиции за 2015 година в млн. щатски долара на глава от населението

Източник: UNCTAD

Графика 2: Оценка на бизнес средата за 2015 година

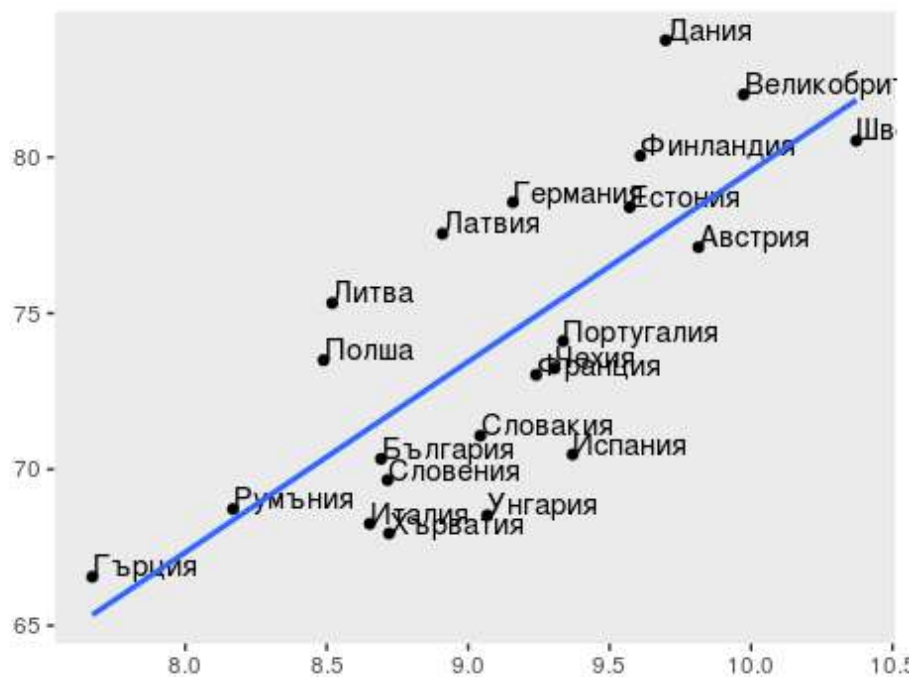
Източник: Doing business

Резултати

Както вече бе посочено, за целите на изследването е използвана обикновена линейна регресия, като в случая на Модел 1 тя е само с една променлива, а за Модел 2 независимите променливи са три.

Резултатите от Модел 1 показват значителна връзка между общия индекс на условията на бизнес средата и преките чуждестранни инвестиции. Според него, покачването с една единица на оценката води до покачване на ПЧИ с 9.31%. Връзката между двете променливи е представена в Графика 3.

Графика 3: Връзка между общия индекс на условията на бизнес средата и ПЧИ, $p < 0.05$

Източник:

Doing business, UNCTAD, собствени изчисления

Когато се премине към по-детайлна разбивка на оценката, резултатите показват друга картина. В тази ситуация единствено индексът за издаване на разрешителни за строеж е значителен. В този случай промяна с една единица на оценката води до увеличение на преките чуждестранни инвестиции с 2.96%.

Таблица 1: Резултати от регресионния анализ

	Модел 1	Модел 2
Общ индекс	9.31*** (0.02)	
Създаване на бизнес	-	4.30 (0.03)
Справяне с разрешителни за строеж	-	2.96** (0.01)
Регистриране на собственост	-	-1.87 (0.01)
Плащане на данъци	-	0.65 (0.01)
R 2	0.55	0.37
Брой наблюдения	24	24

Представени са регресионните коефициенти със стандартна грешка в скоби.
Pr(>|z|) ***<0.01 **<0.05 * <0.1

Заклучение

Целта на настоящото изследване е да открие наличието на връзка между начина, по който се представя бизнес средата в една държава и преките чуждестранни инвестиции, които са отчетени на нейната територия. Резултатите показват значимо влияние на общата оценка и процедурите по получаване на разрешителни за строеж. Една от възможните причини за отсъствие на влияние на останалите индикатори може да се търси в начина, по който са регулиран пазарът в Западна Европа. Държави като Кипър и Холандия например, получават относително ниски оценки на бизнес средата, но това не влияе на преките чуждестранни инвестиции. Обяснение би могло да се даде от гледна точка на тяхната данъчна политика и техният статут на офшорни зони. Подобна теза би могла да прерасне в бъдещо изследване, което да се насочи към тестването на настоящите хипотези между държавите със статут на офшорна зона.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Asiedu, E., 2006. Foreign direct investment in Africa: The role of natural resources, market size, government policy, institutions and political instability. *World economy*, 29(1), pp.63-77.
- Bénassy-Quéré, A., Coupet, M. and Mayer, T., 2007. Institutional determinants of foreign direct investment. *World economy*, 30(5), pp.764-782.
- Bevan, A.A. and Estrin, S., 2004. The determinants of foreign direct investment into European transition economies. *Journal of comparative economics*, 32(4), pp.775-787.
- Breen, M. and Gillanders, R., 2012. Corruption, institutions and regulation. *Economics of Governance*, 13(3), pp.263-285.
- Busse, M. and Hefeker, C., 2007. Political risk, institutions and foreign direct investment. *European journal of political economy*, 23(2), pp.397-415.
- Cummins, J.G., Hassett, K.A. and Hubbard, R.G., 1996. Tax reforms and investment: A cross-country comparison. *Journal of public Economics*, 62(1-2), pp.237-273.
- Gillanders, R. and Whelan, K., 2014. Open for business? Institutions, business environment and economic development. *Kyklos*, 67(4), pp.535-558.
- Hall, R.E. and Jones, C.I., 1999. Why do some countries produce so much more output per worker than others?. *The quarterly journal of economics*, 114(1), pp.83-116.
- Klapper, L., Laeven, L. and Rajan, R., 2006. Entry regulation as a barrier to entrepreneurship. *Journal of financial economics*, 82(3), pp.591-629.